

Matemaatilise pendli võnkumise uurimine

1. Töö eesmärk: Uurida simulatsiooni abil matemaatilise pendli võnkumise seaduspärasusi: millest sõltub matemaatilise pendli võnkeperiood.

2. Selgita järgnevaid mõisteid:

Matemaatiline pendel -

Võnkeamplituud -

Võnkeperiood -

Võnkesagedus -

3. Mõõtmised

Ava simulatsioonimudel veebis:

http://phet.colorado.edu/sims/pendulum-lab/pendulum-lab_et.html

1) Uurime võnkeperioodi sõltuvust pendli pikkusest:

- seadke pendlile maksimaalne pikkus – 2.50 m (inglise keeles on 2,50 m asemel 2.50 m!)
- Aktiveerige simulatsioonis fotovärava taimer (all paremal pool asuvas nurgas)
- viige pendel hiirega tasakaaluasendist välja, umbes 30 kraadise nurga alla, ning laske lahti.
- Käivitage fotovärava taimer, mis mõõdab võnkeperioodi.
- Kirjutage andmed tabelisse 1. Peatage simulatsioon ning korrake katset veel neljal korral erinevate pendli pikkuste korral vahemikus 1.0-2.2 m.

Tabel 1. Matemaatilise pendli võnkeperioodi sõltuvus pendli pikkusest.

Katse nr.	Pendli pikkus l [m]	Võnkeperiood T [s]
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

2) Uurime võnkeperioodi sõltuvust pendli massist.

- Seadke pendli pikkuseks 2.0 m ning jätke see antud katseseeria korral muutumatuks.
- Laske pendel võnkuma umbes 30 kraadise nurga alt, sooritage katsed 5 erineva massi korral ning kandke tabelisse 2.

Tabel 2. Võnkeperioodi sõltuvus pendli massist.

Katse nr.	Pendli mass m [kg]	Võnkeperiood T [s]
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

3) Võnkeperioodi sõltuvus võnkeamplituudist

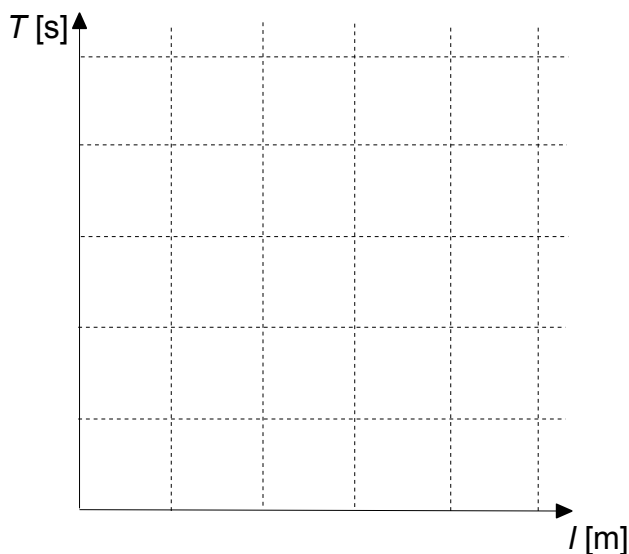
- Võtke pendli pikkuseks 2.0 m ning pendli massiks 1.0 kg
- Laske pendel võnkuma vähemalt 5 erineva nurga korral (3 nurka vahemikus 5-15 kraadi) ning 2 nurka suuremad kui 45 kraadi ja mõõtke võnkeperioodid. Kirjutage tulemused tabelisse 3.

Tabel 3. Võnkeperioodi sõltuvus võnkeamplituudist.

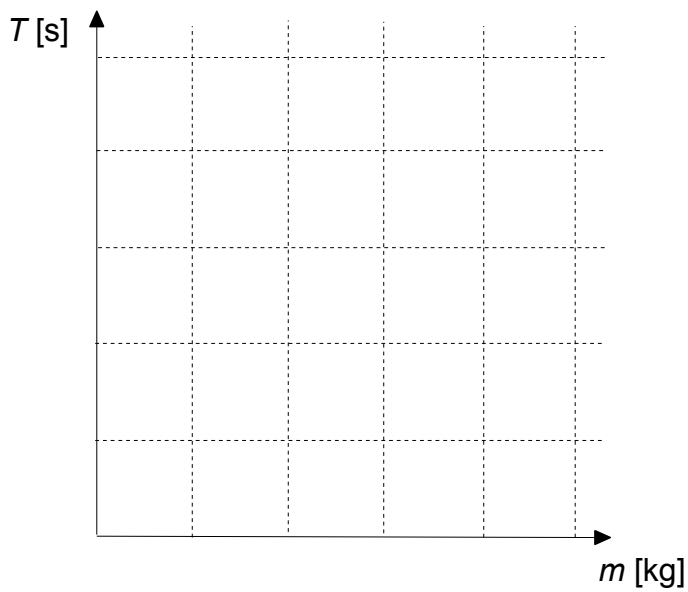
Katse nr.	Pendli võnkeamplituud α [°]	Võnkeperiood [s]
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

4. Andmete analüüs

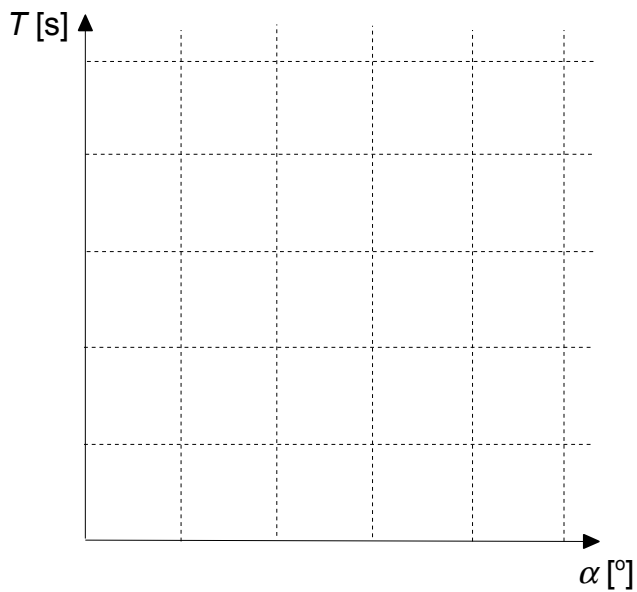
- Koostage graafikud kõigi läbiviidud katseseeriade kohta.

Joonis 1. Võnkeperioodi T sõltuvus pendli pikkusest l .

Joonis 2. Pendli võnkeperioodi T sõltuvus pendli massist m .

Joonis 3. Pendli võnkeperioodi T sõltuvus pendli amplituudist α .

Vastake järgnevale küsimustele.

- 1) Kuidas mõjutab pendli võnkeperioodi pendli pikkuse muutmine?
- 2) Kuidas mõjutab pendli võnkeperioodi pendli massi muutmine?

3) Kuidas mõjutab pendli võnkeperioodi pendli võnkeamplituud?

5. Vaba langemise kiirenduse määramine matemaatilise pendli võnkeperioodi abil.

1) Otsige kirjandusest seos matemaatilise pendli võnkeperioodi määramiseks

2) Leidke katseliselt matemaatilise pendli võnkeperiood Kuul, Jupiteril ja tundmatul planeedil valides pendli pikkuseks 2.0 m ning väikese võnkeamplituudi:

$$T_{Kuul} = \quad s$$

$$T_{Jup} = \quad s$$

$$T_X = \quad s$$

3) Arvutage vaba langemise kiirendused Kuul, Jupiteril ja tundmatul planeedil. Kas vaba langemise kiirenduse väärtused Kuul ja Jupiteril langevad kokku kirjanduses antud väärtustega?